

Vergaderjaar 1991–1992

22 778

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek, de Wet op het Notarisambt en de Wet op de rechterlijke organisatie.

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

«Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het zonder meer instemmend luidt, dan wel uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, vierde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State).»

In het streven naar een efficiënter werkende overheid dient mede aandacht te worden besteed aan de keuze van bestuurlijke instrumenten. Daarin past ook een kritische bezinning op de gevallen waarin de wet bepaalt dat beslissingen bij koninklijk besluit dienen te worden genomen. Jaarlijks zien ruim 10.000 zogenaamde «kleine KB's» het licht. Zij bestrijken vele onderwerpen. Het is de vraag of de vorm van het koninklijk besluit in al deze gevallen geïndiceerd is.

Voorop dient te worden gesteld dat in een aantal gevallen de Grondwet de betrokkenheid van het staatshoofd voorschrijft. Te wijzen valt bij voorbeeld op de artikelen 43 en 46 (benoeming en ontslag van respectievelijk ministers en staatssecretarissen), 117, eerste lid (benoeming leden rechterlijke macht) en 122 (verlening van gratie). In die gevallen kan van een keuze – althans anders dan in het kader van een wijziging van de Grondwet – dus geen sprake zijn; zij kunnen in het navolgende buiten beschouwing worden gelaten. Daarbuiten echter moet het uitgangspunt zijn dat de meerwaarde van het koninklijk besluit dient te worden gedragen door de aard van de te nemen beslissing. Anders gezegd, in abstracto moet steeds de aard van de te nemen beslissing of van de aangelegenheid waarin moet worden beslist, bepalend zijn voor het antwoord op de vraag of een bepaalde beslissing al of niet bij koninklijk besluit moet plaatsvinden. Zo is duidelijk dat bij beslissingen in aangelegenheden die bij uitstek van nationaal belang zijn of die een duidelijke historische of symbolische betekenis hebben al snel voor de meerwaarde van het koninklijk besluit zal worden gekozen. Daaronder vallen in ieder geval de verlening van koninklijke onderscheidingen, naturalisaties alsmede instelling van en benoeming in colleges die regering of parlement adviseren, voor zover niet in de Grondwet geregeld.

In andere gevallen daarentegen gaat het menigmaal om beslissingen of onderwerpen ten aanzien waarvan niet, althans in de huidige situatie niet langer, aannemelijk is dat zij directe betrokkenheid van het staatshoofd vergen. Overwogen moet worden in deze gevallen het koninklijk besluit te vervangen door een beslissing van de verantwoordelijke minister(s). Het onderhavige voorstel nu strekt ertoe – als uitkomst van genoemde overweging – in een aantal wettelijke bepalingen op het terrein van de Minister van Justitie het vereiste van een koninklijk besluit

te vervangen door de eis van een beschikking van de Minister van Justitie.

Het gaat hier, wat het Burgerlijk Wetboek betreft, in de eerste plaats om de in artikel 31, derde lid, van Boek 1 neergelegde mogelijkheid om ontheffing te verlenen van de in het eerste lid van artikel 31 genoemde leeftijdsgrens van achttien jaren voor het aangaan van een huwelijk en in de tweede plaats om de bevoegdheid, neergelegd in artikel 41, tweede lid, van Boek 1, om aan hen die door adoptie broer en zuster zijn, ontheffing te verlenen van het uit het eerste lid van artikel 41 voortvloeiende huwelijksverbod. *Wijziging van de artikelen 31 en 41 op dit punt maakt voorts een aanpassing van artikel 58, onder g, van Boek 1 noodzakelijk. Ten derde wordt door het voorstel de in artikel 66 van Boek 1 geregelde bevoegdheid, uit hoofde van gewichtige redenen aan partijen te vergunnen het huwelijk door een bijzondere bij authentieke akte gevolmachtigde te voltrekken, bij de Minister van Justitie gelegd. In de vierde plaats tenslotte is bepaald dat op een verzoek om de in artikel 215, eerste lid, van Boek 1 bedoelde brieven van wettiging voortaan door de Minister van Justitie zal worden beslist. Deze laatste wijziging maakt tevens een aanpassing van artikel 216 van Boek 1 noodzakelijk.*

De artikelen 4 en 5 van de Wet op het Notarisambt bieden de mogelijkheid op verzoek van de notaris diens standplaats binnen het arrondissement te veranderen, respectievelijk een notaris vergunning te verlenen om af te wijken van de verplichting om in de hem aangewezen standplaats zijn woonplaats te hebben. Tenslotte bepaalt artikel 15, tweede lid, onder b, van de *Wet op de rechterlijke organisatie* dat in bepaalde gevallen bij koninklijk besluit moet worden beslist op een verzoek tot ontheffing van de voor rechterlijke ambtenaren uit het eerste lid van artikel 15 voortvloeiende verplichting om te wonen in of nabij de gemeente waarin het gerecht of het parket waarbij zij zijn aangesteld, gelegen is.

In al deze gevallen eist de bestaande wet een koninklijk besluit. Er moet vanuit worden gegaan dat de wetgever in de situatie van destijds op goede gronden voor deze vorm heeft gekozen. Tevens echter kan worden vastgesteld dat daarvoor op dit moment niet langer een voldoende reden bestaat. Het gaat hier immers niet om besluiten ten aanzien waarvan de Grondwet betrokkenheid van de Koning(in) voorschrijft en evenmin kan worden gezegd dat er momenteel nog een duidelijk belang – zoals boven omschreven – bestaat bij ondertekening door het staatshoofd zelf boven ondertekening door de verantwoordelijke minister.

De Staatssecretaris van Justitie,
A. Kosto